

Ο ενεργειακός εφιάλτης

Του Β. ΠΡΟΦΥΛΛΙΔΗ*

Η τιμή του πετρελαίου, όπως και κάθε αγαθού, καθορίζεται πρωτίστως από την ισορροπία προσφοράς και ζήτησης. Επιμεινεται όμως και από το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και τις γεωπολιτικές συνθήκες.

Τα τελευταία 50 χρόνια ο κόσμος γνώρισε δύο μεγάλες ενεργειακές κρίσεις, το 1973 και το 1979. Το 1973 η τιμή του πετρελαίου τριπλασιάστηκε και ερμηνεύτηκε ως απία η αραβο-ισραηλινή διαμάχη, κάτι όμως που αποδείχθηκε πρόγνωση. Η απία βρισκόταν αλλού: επί δύο δεκαετιές η τιμή του πετρελαίου ήταν συνδεδεμένη με το δολάριο, το οποίο όμως υπερεπιτιμώθηκε. Έτσι το 1973 το πετρέλαιο επιδοείτο σε σταθερές τιμές αρκετά φτηνότερο σε σύγκριση με μια δεκαετία πριν. Η προσαρμογή της τιμής ήταν αναπόφευκτη και γι' αυτό η τιμή του πετρελαίου μετά το 1973 δεν επανήλθε ποτέ στα προ του 1973 επίπεδα.

Η κρίση του 1979-1980 είχε αμελητέα γεωπολιτική και προκλήθηκε από την αμερικανο-ισραηλινή διαμάχη και τον ισραηλο-ιρακινό πόλεμο. Η τιμή του πετρελαίου διπλασιάστηκε το 1979, η υψηλή όμως αυτή τιμή δεν είχε διάρκεια και ήδη στα μέσα της δεκαετίας του 1980 η τιμή του πετρελαίου επανήλθε στα επίπεδα του 1973.

Για περίπου δύο δεκαετίες, από το 1986 μέχρι το 2003, ο κόσμος γνώρισε μια εξαιρετικά χαμηλή τιμή ενέργειας, με το βαρέλι πετρελαίου να πωλείται μετρή 15 και 25 δολαρίων. Η χαμηλή αυτή τιμή οφειλόταν κυρίως στα νέα κοιτάσματα που είχαν ανακαλυφθεί και στο γεγονός ότι σημαντικές ενεργειακές ανάγκες (κυρίως ηλεκτρισμός) καλύπτονταν από άλλες πηγές (πυρηνική ενέργεια, ανανεώσιμες πηγές). Έτσι η εισβολή και ο πόλεμος στο Κουβέιτ το 1991 δεν είχαν σημαντική (και κυρίως διαρκή) επίπτωση στην αύξηση της τιμής του πετρελαίου.

Από την ανούχη όμως του 2003 μέχρι την ανούχη του 2006 η τιμή του βαρελιού πετρελαίου σχεδόν τριπλασιάστηκε. Η απία γι' αυτή την αύξηση δεν είναι συγκυριακή, αλλά οφείλεται σε

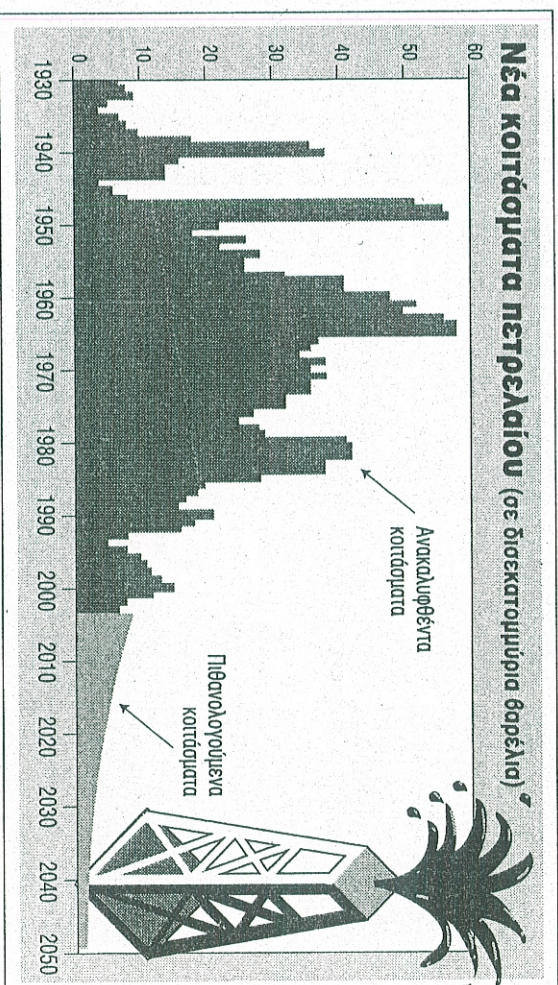
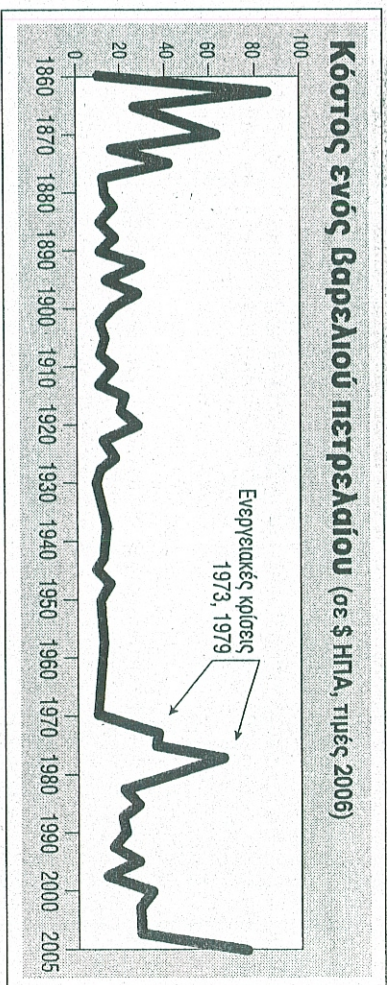
δύο λόγους, που θα εξακολουθούν να υφίστανται για πολλά χρόνια:

— Στις ενεργειακές ανάγκες ανερχόμενων οικονομικών δυναμικών, όπως η Κίνα και η Ινδία, που στερούνται πετρελαίου και για να συνεχίσουν τους υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης τους θα χρειάζονται συνεχώς όλο και περισσότερο εισαγόμενο πετρέλαιο. Έτσι, ενώ οι ενεργειακές ανάγκες του πλανήτη ήταν το 2005 84 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως, αναμένεται να ανέλθουν το 2015 σε 110 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως.

— Στο ότι αρχίζουν να εξαντλούνται τα κοιτάσματα πετρελαίου και πολλές πετρελαιοπηγές χωρίς σήμερα δεν θα διαδέχονταν σε μερικά χρόνια ούτε στιγμιαία πετρελαίου. Ταυτόχρονα, ανακαλύπτονται όλο και λιγότερα κοιτάσματα πετρελαίου κι έτσι είναι πλέον ορατός ο χρόνος κατά τον οποίο το πετρέλαιο του πλανήτη θα έχει εξαντληθεί.

Κρίσιμη για το ενεργειακό ισοζύγιο του πλανήτη είναι η αχρήνη παραγωγή πετρελαίου, που είναι το χρονικό σημείο κατά το οποίο τα γνωστά αποθέματα πετρελαίου θα έχουν κατά το ήμισυ κατανυλθεί. Από το χρονικό αυτό σημείο και μετά θα αρχίσει η αντιπροσφη μέτρηση για το τέλος του πετρελαίου. Ορισμένοι επιστήμονες θεωρούν ότι έμμεστε κοινά στην αχρήνη παραγωγή (που την τονοθετούν περί το 2008-2010), ενώ άλλοι θεωρούν ότι η αχρήνη παραγωγή θα προσεγγιστεί περί το 2015-2020. Σε κάθε περίπτωση, και εφόσον δεν ανακαλυφθούν νέα σημαντικά κοιτάσματα πετρελαίου (και που είναι μάλλον απίθανο οπότε), τα γνωστά σήμερα κοιτάσματα πετρελαίου επαρκούν το πολύ για τα προσεχή 40-50 χρόνια.

Το ενεργειακό ισοζύγιο τα τελευταία χρόνια εξοραλίζεται χάρη και στην εξόρυξη κοιτασμάτων υψηλού κόστους, με κόστος εξόρυξης μέχρι και 25 δολάρια το βαρέλι. Γι' αυτό και όσο η πτώση κατατάσσονται πετρελαίου προσεγγίζονται αχρήνη παραγωγή, είναι απίθανο η τιμή πετρελαίου να κατέλθει κάτω από 50 δολάρια το βαρέλι.

Η γεωπολιτική κρίση με επικέντρο το Ιράν θα εκτοξεύσει την τιμή του πετρελαίου σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα, ανάλογα φυσικά με την ένταση και τη διάρκεια της κρίσης, με πιθανά τα επίπεδα των 100 ή και περισσότερο δολαρίων το βαρέλι. Όταν όμως η κρίση εκτονωθεί, η τιμή του πετρελαίου δεν θα επανέλθει ποτέ στα προ του 2005 επίπεδα.

Το υψηλό κόστος του πετρελαίου, που θα αποτελέσει διαρκή κατάσταση, θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην παγκόσμια ανάπτυξη, η οποία

θα υποχωρεί κατά μια μονάδα για κάθε αύξηση κατά 10 δολάρια της τιμής του βαρελιού πετρελαίου.

Ο ενεργειακός εφιάλτης είναι επί θύρας και έχει βρει τους περισσότερο απροετομημένους. Είναι εφικτό να σκεφτείται στη φτηνή ενέργεια, την οποία θεωρούσαν, εφοδάζοντάς την, διαρκή κατάσταση. Κάποτε όμως γράννει η ώρα της πικρής αλήθειας, του τέλους της εποχής του φθηνού πετρελαίου και του ορατού τέλους της εποχής του πετρελαίου.

* Δρ. καθηγητής ΑΠΘ